

Spis treści

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XIII
Rozdział I. Europeizacja prawa administracyjnego – pojęcie i konteksty ..	1
§ 1. Uwagi wstępne	10
I. Europeizacja	10
II. Europeizacja prawa	10
III. Europeizacja prawa a prawo europejskie	17
§ 2. Europeizacja prawa administracyjnego	20
I. Pojęcie i rodzaje	21
II. Europejskie prawo administracyjne	26
III. Globalne prawo administracyjne	31
§ 3. Europeizacja prawa administracyjnego w kontekście dynamicznych relacji między prawem międzynarodowym, prawem europejskim i prawem państw europejskich	34
I. Uwagi wstępne	34
II. Konstytucja – konstytucjonalizacja – konstytucjonalizm	35
III. Konstytucja, konstytucjonalizacja i konstytucjonalizm w prawie unijnym	42
IV. Prawo międzynarodowe – prawo unijne	43
V. Zasady prawa Unii Europejskiej	55
VI. Prawo unijne – prawo państw członkowskich	91
§ 4. Realizacja (wykonywanie), działanie, przestrzeganie, stosowanie i skuteczność prawa europejskiego	112
I. Zagadnienia wstępne	112
II. Teoria prawa	113
Rozdział II. Administracyjne wykonywanie prawa Unii Europejskiej	121
§ 5. Uwagi ogólne dotyczące administracyjnego wykonywania prawa Unii Europejskiej	124
§ 6. Bezpośrednie wykonywanie prawa UE przez administrację UE	126
I. Wykonywanie budżetu	126
II. Wykonywanie polityk unijnych	131
§ 7. Pośrednie wykonywanie prawa UE przez administrację RP	160
§ 8. Podsumowanie	178
Rozdział III. Zasada efektywnego wykonywania prawa Unii w sferze administracyjnego, pośredniego wykonywania prawa Unii Europejskiej przez państwa członkowskie	181
§ 9. Zasada efektywności wykonywania prawa UE	182
§ 10. Efektywność jako zasada działania administracji unijnej	186
§ 11. Efektywność w działaniu organów państw członkowskich	187
§ 12. Mechanizmy pozwalające na realizację wymogu efektywnego wykonania prawa UE	190
I. Pierwszeństwo, bezpośredni skutek	190
II. Skuteczna ochrona prawna	191

III. Warunki równoważności i skuteczności krajowych procedur i działań wykonawczych	194
Rozdział IV. Postępowanie administracyjne i sądowe w sprawach unijnych	201
§ 13. Postępowanie przed organami administracji unijnej	203
I. Pojęcie organów administracji unijnej	203
II. Zasady postępowania przed organami administracji unijnej	208
§ 14. Postępowanie przed organami administracyjnymi państw członkowskich UE	215
I. Zasada autonomii proceduralnej państw członkowskich UE	215
II. Wzruszalność ostatecznych (prawomocnych) rozstrzygnięć organów krajowych niezgodnych z unijnym porządkiem prawnym i porządkiem konwencyjnym	223
§ 15. Postępowanie wielostopniowe (przed organami administracyjnymi UE i organami administracji krajowej)	246
§ 16. System ochrony sądowej w sprawach unijnych	249
I. Organizacja i funkcje sądownictwa unijnego	249
II. Właściwość TSUE	254
III. Postępowanie przed TSUE	267
Rozdział V. Ochrona prawna w systemie Konwencji Europejskiej	277
§ 17. Założenia i środki ochrony praw jednostki w sprawach objętych reżimem Konwencji Europejskiej	279
§ 18. Pojęcie „skutecznego środka prawnego” w krajowym porządku prawnym	280
I. Prawo do „skutecznego środka prawnego” a „prawo do środka odwoławczego”	280
II. Skuteczny środek odwoławczy w krajowym porządku prawnym. Uwagi wprowadzające	281
III. Prawo do skutecznego środka odwoławczego jako prawo proceduralne	284
IV. Prawo do skutecznego środka odwoławczego jako prawo niesamodzielne	285
V. Skuteczny środek odwoławczy a konstrukcja „spornego rozszczenia”	287
VI. Skuteczny środek odwoławczy a doktryna (koncepcja) marginesu swobody oceny	287
VII. „Skuteczny środek odwoławczy” wobec aktów normatywnych	288
VIII. „Właściwy organ państwowy” w świetle art. 13 EKPC	289
IX. Cechy „skutecznego środka odwoławczego”	291
§ 19. Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	297
I. Uwagi wprowadzające	297
II. Modyfikacje systemu wnoszenia skarg. Zarys najnowszych zmian i rozwiązań postulowanych w przyszłości	297
III. Materialne i formalne przesłanki wniesienia skargi indywidualnej do ETPC	299
IV. Istota ETPC	309
V. Skład ETPC	310
VI. Etapy postępowania przed Trybunałem	312
§ 20. Wykonanie wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	319
Rozdział VI. Europejska formuła prawa do dobrej administracji – aspekt procesowy	337
§ 21. Geneza, źródła i charakter prawa do dobrej administracji	338
I. Istota pojęcia dobrej administracji	338
II. Prawo do dobrej (właściwej) administracji w europejskim <i>case law</i>	339

III. Prawo do dobrej administracji w ujęciu Karty Praw Podstawowych . . .	341
IV. Prawo do dobrej administracji w systemie Konwencji Europejskiej	345
V. Prawo do dobrej administracji w krajowym porządku prawnym	370
§ 22. Koncepcja prawa do obrony (wysłuchania) w toku postępowania administracyjnego	371
I. Zasady praworządowego (rzetelnego) procesu administracyjnego	371
II. Istota i formy urzeczywistnienia prawa do wysłuchania (obrony)	375
III. Prawo do procesu na drodze administracyjnej	380
IV. Prawo do procesu na drodze administracyjnej a konstrukcja <i>administrative preliminary proceedings</i> i postępowania „wykonawczego”	381
§ 23. Idea kodyfikacji postępowania administracyjnego w Europie	385
Rozdział VII. Europejskie standardy prawa do sądu w sprawach z dziedziny administracji publicznej	397
§ 24. Prawo do sądu a formuła jurysdykcji sądownoadministracyjnej	398
I. Modele sądowej kontroli działań administracji publicznej	398
II. Pojęcie oraz traktatowe i konstytucyjne źródła prawa do sądu	409
III. Konstrukcja prawa do sądu	414
§ 25. Składniki prawa do sądu w sprawach sporów jednostki z administracją publiczną	416
I. Dostęp do sądu	416
II. Niezawisłość, niezależność, bezstronność i wymagania dotyczące właściwości sądu	420
III. Rzetelność procesu	430
IV. Efektywność ochrony	441
§ 26. Granice prawa do sądu w sprawach sporów jednostki z administracją publiczną i jego nadużycie	448
I. Prawo do sądu a efektywność udzielanej ochrony	448
II. Środki mające zapobiegać nadużyciu prawa do sądu	450
§ 27. Alternatywne środki i techniki rozwiązywania sporów jednostki z administracją publiczną	454
I. Sposoby rozstrzygania sporów prawnych	454
II. Europejska koncepcja <i>Alternative Dispute Resolution</i> i formy jej realizacji	456
III. Mediacja w postępowaniu sądownoadministracyjnym	461
Rozdział VIII. Europejskie kryteria, zasady, metody i formy wpływu na ustrój i funkcjonowanie administracji państw członkowskich, prawo administracyjne materialne i proceduralne państw członkowskich	465
§ 28. Europeizacja prawa administracyjnego i organów administracyjnych	467
I. Uwagi wstępne	467
II. Podział wpływu	469
§ 29. Wpływ prawa UE na ustrój i funkcjonowanie administracji krajowej	471
§ 30. Wpływ prawa UE na prawo administracyjne materialne i proceduralne państw członkowskich	476
I. Uwagi wstępne	476
II. Wpływ na materialne prawo administracyjne	479
III. Wpływ na proceduralne prawo administracyjne	481
§ 31. Podsumowanie	488

Rozdział IX. Przekształcenia ustroju administracji publicznej w Polsce pod wpływem prawa Unii Europejskiej	491
§ 32. Administracja krajowa a porządek prawny UE – wprowadzenie	495
§ 33. Wpływ podstawowych zasad porządku prawnego Unii Europejskiej na ustrój administracji publicznej państwa członkowskiego	497
I. Zasada demokracji	497
II. Poszanowanie tożsamości narodowej	499
III. Zasada lojalnej współpracy i efektywności prawa UE	500
IV. Zasada autonomii instytucjonalnej	503
§ 34. Wpływ prawa Unii Europejskiej na ustrój i funkcjonowanie Rady Ministrów	506
I. Rada Ministrów	506
II. Współpraca Rady Ministrów z Sejmem i Senatem	510
III. Współpraca Rady Ministrów z Prezydentem RP	513
IV. Współpraca Rady Ministrów z samorządem terytorialnym	519
§ 35. Wpływ prawa Unii Europejskiej na ustrój i funkcjonowanie niezależnych organów centralnych i administracji rządowej	520
I. Uwagi wstępne	520
II. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	521
III. Administracja rządowa	524
§ 36. Wpływ prawa Unii Europejskiej na ustrój i funkcjonowanie samorządu terytorialnego	543
I. Uwagi wstępne	543
II. Region	544
III. Regiony w prawie Unii Europejskiej	545
IV. Regionalizacja w Polsce a unijna polityka spójności	547
§ 37. Podsumowanie	552
Rozdział X. Wpływ prawa Unii Europejskiej na źródła prawa administracyjnego i procedurę prawodawczą	555
§ 38. Uwagi wprowadzające	558
§ 39. Zamknięty system źródeł prawa w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej	562
I. Uwagi wprowadzające	562
II. Prawo unijne systemie źródeł prawa	563
§ 40. Zmiana roli ustawy	569
§ 41. Zmiana roli rozporządzenia	574
I. Uwagi wprowadzające	574
II. Przesłanki zmiany roli rozporządzenia	575
III. Dopuszczalne możliwości zmian	577
IV. Poglądy wyrażane w orzecznictwie	580
V. Praktyka formułowania upoważnień ustawowych	583
§ 42. Zmiany dotyczące aktów planowania	585
I. Wpływ prawa unijnego na akty planowania i ich podstawy prawne	585
II. Podstawy prawne realizacji aktów planowania	591
§ 43. Zmiany w procedurze prawodawczej	599
I. Badanie zgodności projektów aktów normatywnych z prawem Unii Europejskiej	599
II. Postępowanie z projektami ustaw wykonujących prawo Unii Europejskiej	602
III. Notyfikacja i inne formy zgłaszania instytucjom Unii Europejskiej aktów prawnych lub ich projektów	604
§ 44. Postulaty zmian w Konstytucji RP	611

Rozdział XI. Przekształcenia w systemie prawnych form działania administracji publicznej	617
§ 45. Zmiany w zakresie form działania administracji publicznej jako konsekwencja obowiązywania prawa UE	621
§ 46. Zasada procedur krajowych jako wyznacznik form działania administracji krajowej	622
§ 47. Zasada legalności jako prawna determinanta form działania administracji	625
§ 48. Formy działania administracji publicznej	626
I. Uwagi wstępne	626
II. Akt normatywny	626
III. Akt administracyjny	630
IV. Formy konsensualne (niewładcze)	646
V. Szczególne formy prawne działania administracji	656
§ 49. Podsumowanie	664
Rozdział XII. Przekształcenia materialnego prawa administracyjnego pod wpływem prawa europejskiego	667
§ 50. Przekształcenia polskiego prawa energetycznego pod wpływem prawa Unii Europejskiej	674
I. Wprowadzenie	674
II. Proces tworzenia wspólnotowego prawa energetycznego. Pierwszy pakiet energetyczny i jego wpływ na prawo energetyczne w Polsce	675
III. Drugi pakiet energetyczny i jego wdrożenie w Polsce	681
IV. Trzeci pakiet energetyczny i jego wdrożenie w Polsce	687
V. Uwagi końcowe	692
§ 51. Przekształcenia polskiego prawa telekomunikacyjnego pod wpływem prawa Unii Europejskiej	693
I. Uwagi wstępne	693
II. Pojęcie telekomunikacji	693
III. Źródła prawa telekomunikacyjnego	694
IV. Przekształcenia polskiego prawa telekomunikacyjnego wynikające z liberalizacji europejskiego rynku łączności elektronicznej	697
V. Przekształcenia polskiego prawa telekomunikacyjnego wynikające z harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich Unii Europejskiej	698
VI. Wpływ unijnego prawa łączności elektronicznej na stosowanie materialnego prawa telekomunikacyjnego	707
VII. Podsumowanie	708
§ 52. Europeizacja prawa ochrony środowiska (wybrane zagadnienia)	709
I. Uwagi wstępne	709
II. Polskie i unijne prawo ochrony środowiska	710
III. „Formy i metody” oraz granice oddziaływania unijnego prawa ochrony środowiska na prawo polskie	714
IV. Zmiany polskiej regulacji prawnej ochrony środowiska pod wpływem unijnego prawa ochrony środowiska (wybrane zagadnienia)	722
V. Stosowanie unijnego prawa ochrony przez sądy krajowe	735
VI. Podsumowanie	739
Rozdział XIII. Przekształcenia prawa o postępowaniu administracyjnym i postępowania egzekucyjnego	743
§ 53. Uwagi wprowadzające	745
§ 54. Ogólny wpływ standardów europejskich na procedury krajowe	747

§ 55. Zmiany w ustawie – Kodeks postępowania administracyjnego	749
I. Uwagi ogólne	749
II. Wpływ prawa europejskiego i europejskich standardów na treść przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego	750
III. Wpływ prawa unijnego na stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego.	753
§ 56. Zmiany w ustawie – Ordynacja podatkowa	755
I. Uwagi ogólne	755
II. Wpływ europejskich standardów i prawa europejskiego na treść przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa	755
III. Transpozycja dyrektywy 2011/16/UE w ustawie – Ordynacja podatkowa.	761
IV. Wpływ prawa europejskiego na stosowanie ustawy – Ordynacja podatkowa.	771
§ 57. Zmiany w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	772
I. Uwagi ogólne	772
II. Zmiany w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji pod wpływem prawa UE.	773
§ 58. Podsumowanie	784
Rozdział XIV. Przekształcenia w systemie sądowej ochrony praw jednostek wywodzonych z prawa administracyjnego Unii Europejskiej	785
§ 59. Uwagi wstępne	786
§ 60. Zmiany instytucjonalne sądownictwa krajowego związane z właściwością TSUE	788
§ 61. Zmiany związane z uzyskaniem przez polskie sądy statusu „sądów unijnych”	792
§ 62. Wpływ unijnego standardu ochrony formułowanego w orzecznictwie TSUE i aktach prawa unijnego	798
§ 63. Przekształcenia wynikające z „upodmiotowienia” jednostek w systemie UE	806
§ 64. Podsumowanie	809
Indeks rzeczowy	811